

ПРОГРАМ РАДА¹**ISS/KS E034-4****Жита, махуњаче и њихови производи**

Овај програм рада донет је на седници Комисије која је одржана 14. марта 2014. године, а одобрио га је Стручни савет за опште области стандардизације на седници одржаној 13. маја 2014. године.

1 Увод

Предмет рада Комисије за стандарде и сродна документа KS E034-4, *Жита, махуњаче и њихови производи* (у даљем тексту: Комисија KS E034-4) јесте стандардизација термина, спецификација, обезбеђења квалитета, метода за узимање узорака и испитивање жита, махуњача и њихових производа.

Комисија за стандарде прати рад Техничког поткомитета ISO/TC 34/SC 4, *Жита и махуњаче*, Међународне организације за стандарде (ISO) и Техничког комитета CEN/TC 338, *Жита и њихови производи*, Европског комитета за стандардизацију (CEN).

У Техничком поткомитету ISO/TC 34/SC 4, *Жита и махуњаче*, Међународне организације за стандардизацију (ISO), Комисија KS E034-4 има статус посматрача, односно О-члана. Комисија која у техничком комитету има статус О-члана није дужна, али може да гласа о документима који се разматрају.

Комисија KS E034-4 образована је решењем директора Института о образовању комисије бр. 4661/1-26-02/2009 од 18. 03. 2009. и Решењем директора Института о саставу комисије бр. 4661/11-26-02/2009 од 18. 05. 2009. године. Тренутно активна Комисија KS E034-4 формирана је решењем директора Института бр. 113/8-26-01/2012 од 22. 02. 2012. године, а на основу одлуке Стручног савета за опште области стандардизације о утврђивању предлога за обнављање састава комисије за стандарде и сродне документе бр. 287/73-20-02/2012 од 09. 02. 2012. године.

Комисија KS E034-4 је образована ради:

- доношења, преиспитивања и повлачења српских стандарда и сродних докумената у наведеној области рада, у складу са интерним правилима и упутствима Института за стандардизацију Србије;
- обезбеђивања усаглашености српских стандарда и сродних докумената са европским и међународним стандардима у наведеној области рада;

¹ При преводу на енглески језик треба користити израз „BUSINESS PLAN“.

- учествовања у изради и преиспитивању стандарда и сродних докумената које доносе европске и међународне организације за стандардизацију у наведеној области рада, и
- других активности које предложи надлежни стручни савет.

Комисија KS E034-4 има задатак да доноси потребне одлуке и обавља послове у вези са преузимањем свих европских стандарда и сродних докумената из надлежности Техничког комитета CEN/TC 338, *Жита и њихови производи*.

Уколико је потребно, за предмете стандардизације из области рада Комисије KS E034-4 за које не постоје европски стандарди и сродни документи и не предстоји њихово доношење Комисија може да донесе одлуку о преузимању међународних стандарда и сродних докумената, а уколико они не постоје и не предстоји њихово доношење, може да донесе одлуку о преузимању националних стандарда и сродних докумената других земаља, као и о доношењу изворних српских стандарда и сродних докумената.

2 Пословно окружење

2.1 Опште

Пољопривреда представља веома важну привредну област у Србији, са значајном улогом у српској економији.

Данашњу пољопривреду последњих десетак година карактеришу бројни проблеми, како они наслеђени из прошлости (деведесете године прошлог века), тако и нови, текући, настали као последица реформи, приватизација и прилагођавања новим тржишним условима у периоду тзв. транзиције. Међутим, и поред свега тога, важно је нагласити да пољопривреда има добре потенцијале и могућности те је самим тим грана која може да пружи много више него што је то сада случај и на тај начин може још више да допринесе развоју земље.

Због добрих природних ресурса (земљишта, климе и водених ресурса), Србија је веома погодна за развој разноврсне пољопривредне производње. Повољни природни услови пружају добру основу за производњу основних сировина за прехранбену индустрију.

Производну структуру пољопривреде чини око 60 % биљне и 40 % сточарске производње. Жита доминирају у биљној производњи (првенствено пшеница и кукуруз) и чине 40 % укупне пољопривредне производње. Основна намена жита је за исхрану људи и животиња. Могу се користити и као сировине у прехранбеној индустрији, у производњи алкохолних пића, у фармацеутској индустрији, у производњи биогорива и др.

У последњој деценији, брига о потрошачима је усмерена на безбедност хране, као и на утицај исхране по људско здравље. Појава болести као што је птичји грип, затим и присуство микотоксина, адитива, антибиотика, пестицида, тешких метала и металоида, остатака загађивача, генетски модификована храна итд., изазвали су велику заинтересованост јавности и губитак поверења у индустрију и надлежне органе који су задужени за безбедност хране. Да би се повратило поверење потрошача, неопходно је да надлежни органи предузму неопходне активности како би се потрошачи заштитили од опасне хране која може изазвати болести. Национални контролни систем треба да буде кључ за заштиту здравља и безбедности домаћих производа намењених за исхрану домаћег становништва, као и за извоз на међународно тржиште.

Квалитет жита и њихових производа у Републици Србији регулисан је „Правилником о квалитету жита, млинских и пекарских производа, тестенина и брзо смрзнутих теста” („Сл. лист СРЈ”, бр.52/95).

„Правилник о методама физичких и хемијских анализа за контролу квалитета жита, млинских и пекарских производа, тестенина и брзо смрзнутих теста” („Сл. лист СФРЈ”, бр. 74/88) и међународни и европски стандарди којима су утврђене методе за испитивање жита и њихових производа, представљају поуздано средство за доказивање и проверу квалитета поменутих производа.

2.2 Квантитативни показатељи пословног окружења

Стандарди и спецификације из надлежности Комисије KS E034-4 користе се у пословном окружењу Србије као основа за производне и комерцијалне послове, као и при уговарању послова између трговаца и произвођача производа од жита.

Међутим, доступност међународних и/или европских стандарда значи да акредитоване лабораторије за испитивање прехранбених производа, односно жита и њихових производа, у свим земљама света користе исти списак метода које дају поновљиве резултате. Ако производи испуњавају прихваћене међународне и/или европске стандарде, онда постоји минимална потреба за испитивањима у појединим земљама што смањује специфичне трошкове набавке и препреке у трговини.

Према подацима Републичког завода за статистику квантитативни показатељи пословног окружења су следећи:

- пољопривреда и прехранбена индустрија у стварању друштвеног производа Србије (БДП) учествује са око 17 %, а од тога 70 % потиче из биљне производње;
- у 2012. години производња пшенице је за 7,5 % мања од остварене производње у 2011. години. У односу на десетогодишњи просек (2002–2011), у 2012. години производња пшенице је мања за 3,8 %;
- у 2011. години произведено је 548 хиљада тона брашна;

- у 2011. години произведено је 821 663 тона млинских производа, 184 184 тона хлеба, свежег пецива и колача, као и 88 703 тона двопека, кекса, трајног пецива и колача;
- продаја и откуп производа пољопривреде у 2011. години: за пшеницу и раж износи 888 хиљада тона, односно 16 045 милиона RSD;
- продаја и откуп производа пољопривреде у 2011. години: за јечам (без пиварског) износи 10 965 тона, односно 209 милиона RSD;
- продаја и откуп производа пољопривреде у 2011. години: за јечам (пиварски) износи 18 356 тона, односно 348 милиона RSD;
- продаја и откуп производа пољопривреде у 2011. години: за овас износи 241 тону, односно 6 милиона RSD;
- продаја и откуп производа пољопривреде у 2011. години: за кукуруз у зрну износи 1 209 хиљада тона, односно 20 610 милиона RSD;
- продаја и откуп производа пољопривреде у 2011. години: за пшеницу за семе износи 59 881 тону, односно 1 579 милиона RSD;
- продаја и откуп производа пољопривреде у 2011. години: за кукуруз за семе износи 23 843 тоне, односно 5 481 милион RSD;
- продаја и откуп производа пољопривреде у 2011. години: за остало жито износи 21 217 тона, односно 409 милиона RSD;
- продаја жита и производа од жита на пијацама у 2011. години износи 554 милиона RSD.

2.3 Захтеви тржишта

Стандарди и сродни документи из области жита, махуњача и њихових производа, које израђује Комисија KS E034-4, служе као основа за процену њиховог квалитета. Купци стандарда из надлежности поменуте комисије припадају свим деловима ланца снабдевања, али су то пре свега произвођачи жита и прехрамбених производа од жита, трговци, као и акредитоване лабораторије за испитивање и контролу наведених производа. Пошто су стандарди из надлежности Комисије KS E034-4 у широкој употреби, њихово редовно ажурирање је неопходно. Такође, основни захтев који сви прехрамбени производи морају да задовоље јесте безбедност при употреби.

2.4 Аспекти животне средине

Произвођачи жита, махуњача и производа од жита морају водити рачуна о заштити животне средине у складу са захтевима стандарда ISO 14001 и релевантним законским и другим прописима.

Економски раст и отварање тржишта за извоз, потенцијално може да има негативан утицај на животну средину. С обзиром на овакав развој догађаја, постављање темеља за ефикасну и еколошки прихватљиву пољопривреду представља изазов за Србију. Први корак представља едукација пољопривредних произвођача и припремне активности на интегрисању политике заштите животне средине (земљишта и воде)

увођењем одговарајућих агроеколошких мера. Ове мере се односе пре свега на смањење употребе минералних ђубрива и пестицида у пољопривредној производњи. Међународни донатори су подржали пилот-програме спровођења ових мера у нашој земљи, у сарадњи са заинтересованим странама из руралних области и другим социјалним партнерима.

3 Очекиване користи од рада Комисије KS E034-4

Очекиване користи од рада Комисије су следеће:

- успостављање принципа и правила за терминологију, спецификације и методе испитивања из области жита и производа од жита;
- усаглашавање националних стандарда са међународним и европским стандардима;
- представљање и заступање националних интереса у поступку доношења међународних и европских стандарда;
- олакшавање веза између произвођача, лабораторија надлежних за испитивање и контролисање производа и крајњих потрошача;
- заштита потрошача.

Кроз примену српских стандарда који за основу имају међународне и/или европске стандарде очекује се да се испуне битни захтеви у погледу квалитета жита, махуњача и производа од жита. Овим путем домаћи производи стичу потребне предуслове за постизање конкурентности у погледу квалитета на светском и европском тржишту, као и за лакшу слободну трговину. Такође, применом ових стандарда обезбеђују се предуслови за заштиту крајњих корисника и на домаћем тржишту.

4 Заинтересоване стране

Све заинтересоване стране у Републици Србији позване су да узму учешће у раду ове комисије, уз осигуравање равноправног учешћа и заступљености свих заинтересованих страна.

У саставу Комисије KS E034-4 тренутно се налазе представници произвођача, акредитованих лабораторија за испитивање и контролисање прехранбених производа, научно-истраживачких институција и Министарства пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде (наведени у решењу о образовању комисије).

Задатак ове комисије је да у наредном периоду укључи што је могуће већи број заинтересованих страна.

5 Циљеви и стратегије за остваривање циљева

5.1 Циљеви

- Усвајање стандарда из области жита, махуњача и њихових производа, у складу са Интерним правилима Института;
- Усаглашавање националних стандарда и сродних докумената са европским и/или међународним стандардима и сродним документима;
- Преиспитивање свих српских стандарда у року од 5 (пет) година од њиховог објављивања и доношење одлуке о повлачењу оних српских стандарда и сродних докумената који су у супротности са европским или међународним стандардима или сродним документима, односно имају исти предмет и подручје примене као европски или међународни стандард или сродни документ;
- Заступање националних интереса у области рада Комисије пред одговарајућим европским и међународним комитетима за стандардизацију кроз учествовање српских стручњака и експерата у раду наведених техничких комитета;
- Примена основних принципа стандардизације;
- Промовисање примене српских стандарда и сродних докумената из области рада Комисије KS E034-4.

5.2 Стратегије за остваривање циљева

- Праћење рада релевантних техничких комитета ISO/TC 34/SC 4, CEN/TC 338 и преузимање нових стандарда и сродних докумената;
- Ревидирање текстова повучених националних стандарда објављених на српском језику у складу са новим издањима европских или међународних стандарда да би се одржао или повећао број објављених националних стандарда насталих преузимањем европских и/или међународних стандарда на српском језику;
- Редовно преиспитивање изворних српских стандарда и адекватно планирање договорених ревизија, измена и исправки тих стандарда;
- Обука чланова Комисија KS E034-4 у вези са учешћем у раду релевантних европских и/или међународних техничких комитета;
- Повећање броја српских стручњака и експерата у раду наведених техничких комитета;
- Повећање броја заинтересованих страна које ће учествовати у раду Комисије.

6 Фактори који могу утицати на испуњење и имплементацију програма рада

- Недовољно учешће домаћих стручњака у процесу доношења српских стандарда и сродних докумената;
- Незаинтересованост стручне јавности за учешће у јавној расправи и достављање примедби и предлога у вези са нацртима српских стандарда и сродних докумената који се стављају на јавну расправу;

- Недостатак финансијских средстава који онемогућава обезбеђење одговарајућих превода и упућује на преузимање стандарда методом проглашавања/прештампавања, што умањује значај ових стандарда у пословном окружењу;
- Неблаговремено достављање предлога заинтересованих страна за доношење српских стандарда при изради плана рада Комисије;
- Недовољно придавање значаја раду чланова комисија за стандарде и њихова оптерећеност текућим пословима у матичним организацијама које су их делегирале, што може да доведе до недовољног учешћа чланова Комисије на седницама, а самим тим и до одступања од плана доношења стандарда.

7 План активности

Активности Комисије KS E034-4 у наредних пет година усклађене су са плановима рада Комисије кроз:

- планове доношења, преиспитивања и повлачења српских стандарда и сродних докумената у наведеној области рада, у складу са интерним правилима и упутствима;
- обезбеђивање усаглашености српских стандарда и сродних докумената са европским и међународним стандардима у наведеној области рада;
- учествовање у изради и преиспитивању стандарда и сродних докумената које доносе европске и међународне организације за стандардизацију у наведеној области рада;
- друге послове које предложи надлежни стручни савет.

8 Корисни линкови за све наведене активности

Ради информисања чланова Комисије, корисни су следећи линкови:

http://www.iss.rs/tc/?national_committee_id=146

http://www.iss.rs/tc/work_programme.php?national_committee_id=146

http://www.iso.org/iso/home/standards_development/list_of_iso_technical_committees/iso_technical_committee.htm?commid=47874

http://www.iso.org/iso/home/store/catalogue_tc/catalogue_tc_browse.htm?commid=47874&published=on

http://www.iso.org/iso/home/store/catalogue_tc/catalogue_tc_browse.htm?commid=47874&development=on

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=400858&title=Cereal%20and%20cereal%20products>

ISS/KS E034-4, Програм рада

Датум: 2014-05-13

Верзија: Одобрен ПР

Страна: 8

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/Standards.aspx?param=400858&title=Cereal%20and%20cereal%20products>

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/WP.aspx?param=400858&title=Cereal%20and%20cereal%20products>